

ТЕМАТИЧНА НОМІНАЦІЯ

**Освітні втрати:
підходи до вимірювання
та шляхи їх подолання**

ТЕМА КОНКУРСНОЇ РОБОТИ

**Вплив компенсаційних
заходів з подолання освітніх втрат
на підвищення якості освітнього процесу:
досвід, сучасні тенденції та перспективи**

АВТОРИ ДОСВІДУ

Корольова Людмила Михайлівна,
директор, кандидат педагогічних наук,
учитель вищої категорії, учитель-методист

Щербина Наталія Сергіївна,
учитель початкової школи,
вища кваліфікаційна категорія, старший учитель

Запорізька початкова школа «Мрія» ім. О. М. Поради
Запорізької міської ради

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК

Сущенко Лариса Олександрівна,
завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти
Запорізького національного університету,
доктор педагогічних наук, професор

**Запоріжжя
2023**

Зміст

1. Теоретичне обґрунтування проблеми.

1.1. Актуальність досвіду.....	3
1.2. Провідна ідея досвіду.....	4
1.3. Мета і завдання досвіду	4
1.4. Науково-теоретична база досвіду.....	5

2. Технології реалізації провідної педагогічної ідеї досвіду в освітньому процесі.

2.1. Принципи та зміст програм з надолуження освітніх втрат.....	6
2.2. Стратегія вимірювання та компенсації освітніх втрат учнів Запорізької початкової школи «Мрія» ім. О.М. Поради Запорізької міської ради.....	8
2.3. Вироблення ефективних і дієвих компенсаційних механізмів подолання освітніх втрат	9
2.3.1. Створення безпечних умов для проведення освітнього процесу....	11
2.3.2. Вивчення педагогічним колективом міжнародного досвіду реалізації освітніх програм у надолуженні освітніх втрат (catch up) та інструментів їх реалізації.....	12
2.3.3. Діагностичне оцінювання та вимірювання ключових навчальних досягнень.....	14
2.3.4. Забезпечення психологічно-емоційної підтримки здобувачів освіти, батьків та педагогічних працівників на засадах етичної орієнтованої педагогіки	16

3. Результати впровадження досвіду в педагогічну практику. ....**4.****Висновки.....****5. Списки використаних джерел.....****Додатки.....**

1. Теоретичне обґрунтування проблеми

1.1.Актуальність досвіду

На перших етапах реформування освітньої галузі України центральне місце було відведено початковій школі. Впроваджуючи стандарти Нової української школи, згідно із Законом України «Про освіту» від 05.09.2017 [8], педагоги отримали нові можливості професійного зростання, але й серйозні виклики, які поставили під загрозу продовження якісної реалізації довготривалої реформи за Концепцією Нової української школи, яка була схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12. 2016 р.

№988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа » на період до 2029 року» [2]. Вчителі початкових класів, які разом зі здобувачами освіти, вимушено опановували новий підхід у навчанні під час пандемії COVID-19, сконцентрували фокус уваги на опановування інструментами здобування освіти з використанням технологій дистанційного навчання. Намагалися утримати увагу учнів та мотивувати їх до освітньої діяльності на відстані.

Українські школи у 2020-2022 роках зіштовхнулася із значними труднощами. Зміна форми здобуття освіти, переведення закладів з очного на дистанційне та змішане навчання, нестабільні умови організації освітнього процесу (повітряні тривоги, блекаут, перебої з інтернетом) — вплинули на результати навчання здобувачів та здобувачок освіти. Початкова освіта Запоріжжя під час впровадження воєнного стану через широкомасштабну військову агресію сусідньої країни набирає нових відтінків. Вчителі набувають необхідні навички надання психологічної підтримки учням та їх батькам, намагаються продовжувати освітній процес у складних умовах окупації, перебування під обстрілами, руйнування шкіл, вимкнення світла та відсутність стабільного Інтернету.

У зв'язку із безпрецедентним порушенням норм безпечного освітнього середовища, деякі регіони країни так і не змогли повернутися до очного формату роботи, зокрема школи міста Запоріжжя. Тому виникла нагальна потреба дослідження наслідків відсутності результативного режиму навчання учнів протягом кількох років. Для цього було прийнято рішення на рівні держави створити заходи щодо виявлення освітніх втрат та пошуків шляхів їх подолання. Зокрема, про це йде мова й у інструктивно-методичних рекомендаціях щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році від 12 вересня 2023 р. [3].

Наслідки нового явища в освіті мають непередбачений характер для всього суспільства в цілому, так і для держави на міжнародному рівні. Це й зумовлює актуальність аналізу й опис досвіду роботи колективу закладу з означеного питання.

1.2.Провідна педагогічна ідея досвід

Не зважаючи на ускладнені умови роботи педагогічних працівників зі здобувачами освіти через введення воєнного стану, вчителі продовжують впроваджувати принципи Нової української школи, створюють інноваційний освітній контент, застосовують інформаційно-комунікаційні технології. Проте, через унеможливлення очного спілкування з учнями, технічні утруднення через блекаут та обстріли, спостерігаються вагомі втрати у якісному та неперервному відстеженні результатів та коригуванні навчальних досягнень. Таке коло проблем зумовило формування провідної педагогічної ідеї досвіду.

Основна ідея досвіду полягає в продукуванні ефективних і дієвих компенсаційних механізмів подолання освітніх втрат шляхом втілення стратегії Запорізької початкової школи «Мрія» з надолуження освітніх втрат, яка призначена для забезпечення ефективного управління інструментами компенсації навчальних прогалин.

1.3. Мета і завдання досвіду

Мета досвіду: вироблення та опис результатів упровадження у навчальному закладі компенсаційних механізмів подолання освітніх втрат завдяки втіленню в освітній процес Стратегії Запорізької початкової школи «Мрія» з надолуження освітніх втрат та дотримання чіткої програми заходів виявлення та компенсації прогалин отриманих знань у дистанційному форматі.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати загальні теоретико-методичні підходи з питання тлумачення нових дефініцій “освітні втрати”, “прогалини”, “освітні розриви”.
2. Розглянути зміст та принципи програм з надолуження освітніх втрат.
3. Виробити ефективні та дієві компенсаційні механізми подолання прогалин.
4. Проаналізувати результати реалізації Стратегії вимірювання та компенсації освітніх втрат учнів Запорізької початкової школи «Мрія» ім. О.М. Поради Запорізької міської ради.

1.4. Науково-теоретична база досвіду

Засоби масової інформації сприяли швидкому поширенню термінів, пов’язаних з новими для освітян поняттями. Зокрема, в науковій літературі з’явилися словосполучення “освітні втрати”, “прогалини”, “освітні розриви” тощо.

Фахівці Українського центру якості оцінювання освіти проаналізували напрацювання вітчизняних і закордонних науковців та запропонували дослідження, що допоможе педагогам опанувати необхідну термінологію, пов’язану з освітніми втратами, а також ознайомилися зі способами вимірювання та подолання цих негативних явищ [4]. Г. Бичко та В. Терещенко у посібнику “Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки та шляхи подолання” [5] акцентували на розрізненні нових понять між собою та висвітлили власні погляди на те, як максимально уникнути погіршення ситуації в освіті, яка склалася. Навчальні втрати називають будь-якими

втратами знань, навичок через переривання в навчанні. А навчальні розриви іменують різницею в академічній успішності між різними групами учнів.

Ю. Назаренко змістовно описала причини освітніх втрат та на основі інтерв'ю з експертами розшифрувала це поняття як “прогалини у знаннях і навичках, які виникають в учнівства під час освітнього процесу у порівнянні зі стандартами освіти та очікуваними результатами навчальних здобутків” [6, с. 4]. В. Іванова в статті “Освітні втрати: причини та шляхи подолання” у збірці “Основні орієнтири розвитку системи освіти Запорізької області” [7, с. 70-73] називає дієві заходи для подолання освітніх втрат, як от моніторингове дослідження закладу освіти.

Співробітники відділу початкової освіти ім. О. Савченко Інституту педагогіки НАПН України представили методичні рекомендації, які мають на меті допомогти педагогічним працівникам провести діагностику освітніх втрат та застосувати дієві механізми для надолуження втрат учнями початкової школи [1].

Окреслені наукові пошуки висвітлюють окремі аспекти подолання освітніх втрат, не узагальнюючи досвід вже отриманих результатів впровадження запропонованих шляхів. Отже, оцінити наслідки виникнення нових форматів навчання в закладах освіти можливо шляхом вивчення теоретичної бази нових термінів та залучення розроблених авторами механізмів компенсації освітніх втрат, розроблених на основі рекомендацій МОН щодо організації програм з надолуження освітніх втрат. Вироблення ефективних і дієвих компенсаційних механізмів подолання освітніх втрат закладом освіти відбувалося за певними етапами: 1. Підготовчий етап (травень 2023 р.) – вивчення міжнародного досвіду, формування провідної педагогічної ідеї дослідження, укладання методичного кейсу супровіду. 2. Етап впровадження (травень-червень 2023 р.) – діагностика навчальних втрат, розроблення стратегії та програм надолуження, впровадження компенсаційних механізмів безпосередньо під час освітнього процесу. 3. Етап аналізу (червень 2023р.) – прикінцева діагностика та моніторингові

консигнатори підбиття підсумків роботи, організація керованого освітнього процесу.

2. Технології реалізації провідної педагогічної ідеї досвіду в освітньому процесі НУШ

2.1. Принципи та зміст програм з надолуження освітніх втрат

У центрі освітніх подій сьогодення перед експертами та науковцями, адміністрацією закладів освіти та педагогічними працівниками, батьками здобувачів освіти гостро постало питання створення та втілення в освітній процес програм з надолуження освітніх втрат. Тому Міністерство освіти розробило рекомендації щодо організації таких програм, які призначені для громадських організацій та інших стейкхолдерів, які вже впроваджують або планують впроваджувати програми з надолуження освітніх втрат. Документ створений за результатами обговорення викликів упровадження програм з надолуження освітніх втрат [9, с. 3]. У дискусії взяли участь провідні українські та міжнародні освітні організації, які створили документ рекомендаційного характеру, де акцентували на навчальних предметах, які найбільше зазнали впливу негативного освітнього середовища, а також мотивували звернути увагу на базові навички учнів початкових класів, без яких неможливе подальше навчання у школі, як от вміння читати.

Виникла потреба внести роз'яснення усім учасникам освітнього процесу, чому варто створити такі програми. Тому спершу було розтлумачено саме поняття програми з надолуження освітніх втрат. Міжвідомча мережа співпраці з питань освіти в умовах надзвичайних ситуацій (INEE) визначає програму з надолуження освітніх втрат як короткострокову освітню програму для дітей та молоді, які активно відвідували школу до перерви в навчанні. Така програма надає учням можливість засвоїти пропущений матеріал для їх повернення до формальної системи освіти [9, с. 4].

Робоча група, за результатами роботи якої було створено Рекомендації МОН, визначає програму як комплекс заходів для здобувачів загальної середньої освіти, спрямований на визначення прогалин у навчанні та їх

компенсацію, а також на адаптацію, пріоритезацію предметів (знань та компетентностей), надання психологічної та соціально-емоційної підтримки [9, с. 4].

Оскільки програма розрахована на специфічну цільову аудиторію в особі дітей молодшого та середнього шкільного віку, яких позбавили можливостей стабільного та безпечного доступу до отримання освітніх послуг, програму з надолуження освітніх втрат слід організовувати на основі принципів, які були розроблені Робочою групою з питань прискореного навчання (Accelerated Education Working Group — AEWG). Вони базуються на чотирьох категоріях: учні, учителі, управління програмою та відповідність національним освітнім стратегіям.

Згідно з цими принципами було узгоджено зміст програм, де основну увагу було приділено таким предметам, як українська мова та математика.

2.2. Стратегія вимірювання та компенсації освітніх втрат учнів

Запорізької початкової школи «Мрія» ім. О.М. Поради

Запорізької міської ради

Перехід до новітньої діяльнісної парадигми педагогічного процесу й кардинальна модернізація освітнього процесу під час надолуження освітніх прогалин у навчанні учнів початкової школи, наштовхнули нас на пошуки можливостей оновлення теоретико-методичних засад процесу. Ми виходили з розуміння того, що, наразі актуальним постає завдання вироблення стратегії надолуження освітніх прогалин та відновлення й ефективного функціонування закладу освіти в умовах вторгнення РФ на територію держави.

Систему концептуальних засад нашої стратегії з надолуження освітніх прогалин ми розумітимемо як єдність головних положень і підходів, що визначає стратегічні напрями й механізми зі збереження та відновленню навчальних компетентностей учнів початкової школи. Сміслові підходи нашого наукового пошуку полягатимуть у розкритті ідеї та змісту

вищеназваного процесу, смисловим ядром якої виступатимуть педагогічний комплекс концептуальних засад.

Адміністрацією закладу вироблена стратегія, яка є дорожньою картою, й допомагає окреслити шляхи надолуження окремих результатів навчання через відсутність або обмеження доступу до освіти. Стратегія сприяє фокусуванню на досягненні поставлених цілей та дозволяє досягати окреслених задач швидше та ефективніше.

Стратегія Запорізької початкової школи «Мрія» з надолуження освітніх втрат призначена для забезпечення ефективного управління інструментами компенсації навчальних прогалин. Інструментами можуть стати система тестування результатів навчання. Мета стратегії – надолужити втрату можливості всебічного розвитку та розкриття потенціалу учнівства, яке має менше можливостей для формування навичок, необхідних у дорослому житті та менші шанси стати успішними громадянами в майбутньому.

З метою ефективного та зручного використання в процесі управління, в стратегічному плані надолуження окремих результатів навчання через відсутність або обмеження доступу до освіти використовується чітка, конкретна програма заходів, які відповідають ситуації в державі та освітянській галузі (Додаток 1).

2.3. Вироблення ефективних і дієвих компенсаційних механізмів подолання освітніх втрат

В Україні у 2022/2023 навчальному році МОН України за підтримки проєкту «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe) організовано підготовку та проведення I етапу моніторингового дослідження якості освіти в ЗЗСО в умовах воєнного стану (наказ МОН України від 28.03.2023 №347 «Про організаційні заходи щодо підготовки й проведення загальнодержавного моніторингового дослідження якості освіти у закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану»). У документі зазначено, що вивченню підлягають результати навчання з української мови та математики серед здобувачів та здобувачок освіти 6, 8-х класів. Результати наразі не

оприлюднено [9, с. 71]. Початкові класи не стали об'єктом дослідження такого рівня, тому виникла потреба внутрішньошкільного моніторингового дослідження. Адже, серед заходів, які несуть позитивну динаміку для подолання освітніх втрат, виділяються саме рішення з приводу здійснення зовнішніх та внутрішніх моніторингових досліджень.

Згідно з наказом по закладу “Про підсумки навчальних досягнень здобувачів освіти 1-4 класів Запорізької початкової школи «Мрія» за 2022-2023 н.р.” від 05.06.2023 (Додаток 2) відповідно плану роботи закладу освіти, з метою аналізу опановування учнями 1-4 класів ключових предметних компетентностей та вироблення відповідних методичних рекомендацій щодо формування ключових предметних компетентностей та наскрізних умінь у здобувачів освіти на 2023-2024 навчальний рік, у червні 2023 року був проведений аналіз формування ключових компетентностей та характеристик результатів навчання учнів 1-4 класів за підсумками 2022-2023 навчального року.

На підставі аналізу результатів моніторингу результатів навчання молодших школярів було укладено довідку від 05.06.2023 «Про підсумки навчальних досягнень здобувачів освіти 1-4 класів Запорізької початкової школи «Мрія» за 2022-2023 н.р.» (Додаток 2).

Окрім проведення підсумкового оцінювання в кінці навчального року було проведено індивідуальну співбесіду зі здобувачами освіти, в ігровій формі виміряно освітні втрати з математики та української мови, враховано побажання батьків, які вели спостереження за успіхами дитини протягом навчального року, особливо тих здобувачів, які паралельно навчалися очно в закордонних освітніх закладах. Моніторинг освітніх втрат дав вчителю можливість встановити рівень опанованих навчальних досягнень учнів, володіння ними певними видами навчальної діяльності; виявив здібності учнів до вивчення того чи іншого предмета; з'ясував недоліки та прогалини у формуванні знань, умінь і навиків учнівської компетентності, дав можливість

спланувати корекційну роботу та Карту опорних знань з предметів та освітніх галузей; здійснити об'єктивну самооцінку власної діяльності.

Відтак виникла необхідність вироблення ефективних і дієвих **компенсаційних механізмів подолання освітніх втрат**, зокрема:

1. створення безпечних умов для проведення освітнього процесу;
2. відновлення освітньої інфраструктури;
3. вивчення педагогічним колективом міжнародного досвіду реалізації освітніх програм у надолуженні освітніх втрат (catch up) та інструментів їх реалізації;
4. діагностичне оцінювання та вимірювання ключових навчальних досягнень тих елементів навчального матеріалу, організаційно-педагогічних проблем, які потребують корекції, вироблення управлінцями й педагогами стратегій їх відновлення та ефективного функціонування на рівні конкретного закладу освіти;
5. здійснення методичної підготовки (підтримки) вчителів до роботи з учнями, які мають освітні втрати;
6. забезпечення освітян цифровими девайсами;
7. розвиток STEM-освіти та її технічного й дидактичного забезпечення;
8. забезпечення психологічно-емоційної підтримки здобувачів освіти, батьків та педагогічних працівників на засадах етичної орієнтованої педагогіки;
9. розроблення ресурсів для оптимізації подання навчального матеріалу.

2.3.1. Створення безпечних умов для проведення освітнього процесу

Сучасна система освіти України спрямована на те, щоб кожен учасник навчального процесу мав сприятливі умови для розвитку та саморозвитку. Особливо в реаліях воєнного стану підвищена увага спільноти повернута на створення безпечного освітнього середовища у закладі освіти.

Дефініція «середовище» не має чіткого та однозначного тлумачення в сучасній науці. Зустрічаються різні роз'яснення поняття, а саме: оточення,

система або умова. Тобто, середовище у вузькому значенні (мікросередовище) включає безпосереднє оточення людини.

В умовах вторгнення загарбників на територію нашої держави, першочергове завдання закладу освіти, виконання якого має реалізувати право на безпечні та нешкідливі умови навчання в умовах війни, постає створення найпростішого укриття, яке освітяни наразі вважають головним показником на сьогодні безпечного освітнього середовища. Сьогодні визначено й уведено в освітянську лексику поняття “укриття”- як необхідний чинник безпечного дитячого простору закладу освіти. Адміністрацією закладу та колективом Запорізької початкової школи «Мрія» ім. О.М. Поради були створені умови для реконструкції найпростішого укриття, яке знаходиться на території закладу (Додаток 3).

Із залученням меценатів Благодійного фонду «Восток SOS» проведено облаштування безпечного простору у закладі (укриття, запасні виходи); здійснено превентивні заходи щодо мінної безпеки (інформування учнів під час класних годин та «Хвилинок спілкування», ранкових онлайн зустрічах; участь учнів початкової школи у навчаннях МОН з Патроном, спільних заходів із залученням представників ДСНС, організації «Сапери України», тренувального центру «КолеСо»). Розроблено шляхи евакуації учасників освітнього процесу, алгоритм дій працівників та учнів закладу освіти під час евакуації.

Слід зазначити, що без окреслених дій, не можна було реалізувати у закладі освіти програму з надолуження освітніх втрат, яка впроваджувалася протягом червня у початковій школі в змішаному форматі.

2.3.2. Вивчення педагогічним колективом міжнародного досвіду реалізації освітніх програм у надолуженні освітніх втрат (catch up) та інструментів їх реалізації

Впродовж червня 2023 р. на засіданнях кафедри початкових класів Запорізької початкової школи «Мрія» було вивчення Документа, створеного за результатами обговорення викликів упровадження програм з надолуження

освітніх втрат, яке було організоване за ініціативи Міністерства освіти і науки України. В обговоренні означеного документа взяли участь представники міжнародних освітніх організацій.

Базуючись на окреслених принципах та змістовому наповненні програм з надолуження освітніх втрат, заклад освіти, як суб'єкт впровадження, створює власні механізми та способи подолання освітніх втрат. Автори досвіду на базі початкової школи “Мрія” імені О.М. Поришки створили літню програму з надолуження освітніх втрат. Для цього було внесено зміни в план роботи методичного об'єднання вчителів початкової школи та створену робочу групу педагогів, які були залучені до створення програми з надолуження та проведення занять у вигляді консультацій у змішаному форматі. На засіданнях шкільної робочої групи суб'єкти впровадження програми в особі вчителів закладу були ознайомлені з теоретичними та практичними засадами фасилітації освітнього процесу, вивчали міжнародний досвід у галузі окресленого питання, пройшли методичну підготовку щодо реалізації програм з надолуження освітніх втрат, опанували основи психологічних знань, підтвердили свої навички застосування стратегій формульовального та підсумкового оцінювання та володіння цифровими технологіями. Адже саме такі вимоги ставить МОН до тьюторів з надолуження освітніх втрат [9, с. 7].

Головний акцент під час роботи динамічної групи було спрямування на 10 принципів організації програм з надолуження освітніх втрат. Вони є вичерпними та відповідають українському контексту, адже створені, щоб допомогти учням, які мають прогалини в навчанні, надолужити пропущене та продовжити навчання (Додаток 4).

Робота динамічної групи в межах закладу була націлена на вивчення та впровадження у систему роботи головних консигнаторів рекомендаційного характеру, пріоритезацію навчальних предметів для програми з надолуження освітніх втрат. Тому, програми з надолуження освітніх втрат в умовах війни мають базуватися на глибокому розумінні психології та мотивації учнів,

учителів і батьків. Потрібно передбачити використання тих інструментів, які дають школярам право вибору, забезпечують можливість проявляти свої сильні сторони та вміння, залучають до суспільно важливих справ через проєктні завдання, які стосуються відбудови своїх громад або волонтерства тощо [9, с.6].

Отже, сьогодні сучасній школі вкрай необхідно впроваджувати інтеграцію соціально-емоційного навчання в освітній процес; відстежувати під час реалізації програм з надолуження навчальних прогалин психічного стану дітей; перенаправлення особистих запитів до професійної допомоги у складних випадках (Додаток 5).

Педагогічні спостереження педагогинь закладу вказали на те, що обмін та вивчення наукових досягнень, набутого досвіду, окреслення шляхів подальшого розвитку проблеми, сприяли підвищення професійної компетентності, професіоналізму й наукової досконалості вчителів закладу початкової освіти.

2.3.3. Діагностичне оцінювання та вимірювання ключових навчальних досягнень

Згідно з наказом по закладу освіти від 22.05.2023 №75р «Про проведення діагностики наявності та ступеня ускладнень у навчанні учнів Запорізької початкової школи «Мрія» ім. О.М. Поради за 2022-2023 навчальний рік» у травні 2023 року вчителями 1-4 класів та адміністрацією проведена діагностика наявності та ступеня ускладнень у засвоєнні навчальних предметів учнями. Аналіз кількості дистанційних уроків, які не були проведені (або проведені не в повному обсязі) з причини неможливості доступу учасників освітнього процесу до цифрових ресурсів (сигнали повітряної тривоги, відключення електроенергії, перебої з інтернет-постачанням), показав наступне (таблиця 1):

Таблиця 1

Кількість пропущених/ проведених не в повному обсязі
дистанційних уроків за 2022-2023 н.р.

Предмет	1 клас		2 клас		3 клас		4 клас	
	К-сть уроків	%	К-сть уроків	%	К-сть уроків	%	К-сть уроків	%
Українська мова	15	12%	16	13%	12	10%	12	10%
Літературне читання	16	13%	12	10%	10	8%	13	11%
Англійська мова	9	13%	7	10%	10	10%	13	13%
Математика	12	9%	15	11%	15	9%	21	12%
Я досліджую світ	6	6%	6	6%	8	8%	7	7%
Інформатика	-	-	5	13%	3	8%	4	8%
Дизайн і технології	4	11%	3	8%	4	11%	5	7%
Мистецтво	7	10%	5	7%	6	8%	8	9%
Фізична культура	11	10%	7	10%	10	10%	12	11%
Всього:	80	10,5%	76	9,7%	78	8,6%	95	9,7%

Дані таблиці 1 демонструють, що середній показник пропущених/проведених не в повному обсязі дистанційних уроків по початковій школі 9,6%. Педагоги компенсували ці освітні втрати шляхом запису відеопояснень основних складових теми, підбором завдань для самостійного опрацювання, індивідуальної та групової роботи під час самопідготовки на ГПД. Однак, коли такі «заміни» були частими, то учні мали зниження якості засвоєння навчального матеріалу.

Діагностику навчальних прогалин та ступеня ускладнень для учнів педагоги 1-4 класів проводили за таким алгоритмом:

1. Визначили ключові теми та основні навчальні компетентності кожного навчального предмета в кожному класі.
2. Здійснили аналіз типових помилок тематичних контрольних робіт та фактичний ступінь ліквідації цих прогалин у знаннях учнів на кінець навчального року.
3. Здійснили аналіз педагогічних спостережень за навчальним поступом та динамікою навчальних досягнень кожного учня класу відповідно до вимог Державного стандарту початкової освіти.
4. Провели опитування батьків (під час батьківських зборів) та учнів щодо визначення потреби в надолуженні навчального матеріалу (Додаток 6).

В результаті проведених діагностичних заходів учителями виявлені окремі навчальні прогалини учнів класу, які потребують надолуження або більш детального відпрацювання.

Найбільше уваги було приділено наскрізним вмінням, які є базою для подальшого навчання, а саме: вміння розв'язувати задачі різного типу, письмове множення та ділення багатоцифрових чисел на одноцифрове, робота з іменованими числами, складання текстів різних видів, використання лексичного багатства української мови у власному мовленні тощо (Додаток7).

Таким чином, з метою досягнення відповідності рівня навченості молодших школярів вимогам Державного стандарту початкової освіти, забезпечення умов для формування якісних предметних компетентностей існує необхідність організувати роботу з ліквідації прогалин у знаннях учнів шляхом проведення корекційних занять.

2.3.4. Забезпечення психологічно-емоційної підтримки здобувачів освіти, батьків та педагогічних працівників на засадах етичної орієнтованої педагогіки

Війна в Україні вносить у життя освітян та здобувачів освіти власні корективи. Тому, на сьогодні, вкрай необхідні такі алгоритми дій у надзвичайних ситуаціях, які мають у своєму базисі першу психологічну допомогу особистості.

Перша психологічна допомога – це сукупність заходів загальнолюдської підтримки та практичної допомоги ближнім, які відчувають емоційне напруження та страждання. Таку допомогу може надати не лише практичний психолог, а також вчитель, знайомий з правилами надання першої психологічної допомоги. Її надання не передбачає значної професійної підготовки, достатньо педагогічних знань, отриманих в межах загальноосвітнього психологічного інформування, і природної здатності проявляти співчуття, людяність. Фізичні та емоційні стани людини взаємопов'язані і тому здатні взаємовпливати один на одного.

Педагоги початкової школи «Мрія» у своєму методичному арсеналі мають необхідний психологічний інструментарій, методи резильєнтності, які зможуть бути у нагоді під час «важких» моментів психологічної нестабільності усіх учасників освітнього процесу.

Практичним психологом впродовж навчального року, згідно з Річним планом роботи закладу на 2022-2023, було проведено серію тренінгів з опанування навичок стабілізації психолого-емоційного стану (Додаток 8).

3. Результати впровадження досвіду в педагогічну практику

Згідно з наказом по закладу освіти від 02.06.2023 №87р «Про введення в дію рішень засідання педради від 02.06.2023 щодо компенсації навчальних прогалин за 2022-2023 н.р.» протягом червня 2023 року вчителями 1-4 класів було організовано проведення навчальних консультацій з учнями згідно з затвердженим планом/графіком. Мета цієї роботи: досягнення відповідності рівня навченості молодших школярів вимогам Державного стандарту початкової освіти, забезпечення умов для формування якісних предметних компетентностей (Додаток 9).

Тематика навчальних консультацій була складена педагогами на підставі результатів діагностики утруднень у засвоєнні навчальних предметів учнями, проведеної у травні 2023 року, висвітлена в наказі від 31.05.2023 №82р (Додаток 10).

Для проведення занять з учнями, з урахуванням визначеної тематики, вчителями 1-4 класів були розроблені завдання (вправи, ігри, активності, індивідуальні завдання) для підвищення якості навчальних компетентностей учнів (Додаток 11).

Батьки та учні своєчасно отримали інформацію про розклад, форму проведення та час консультацій.

З метою компенсації соціальних контактів (живого спілкування) дітей під час проведення консультацій було зроблено акцент на проведення очних

зустрічей дітей з педагогами на базі навчальних кабінетів (з урахуванням безпекових умов) (Додаток 12).

Під час очної роботи значна увага приділялась індивідуальній роботі класних керівників та вчителів-предметників (англійська мова, інформатика) з дітьми. З учнями відпрацьовувались практичні компетентності з навчальних предметів, надавалась своєчасна допомога з коригування помилок.

З метою активізації роботи дітей вчителі використовували наочний матеріал, картки, об'єкти (моделі), роздатковий та ігровий навчальний матеріал для організації навчальної роботи, обладнання для дослідів тощо. Також учні працювали з інтерактивною дошкою, мали змогу працювати у шкільному комп'ютерному класі.

Невіддільною частиною кожного заняття була групова робота, яка сприяла формуванню навичок спілкування та командної навчальної діяльності. Особливо це важливо для першокласників, які увесь свій перший навчальний рік навчалися дистанційно.

Під час дистанційних занять забезпечувалось відпрацювання навчальних компетентностей на матеріалі окремих тем, завдань, вправ, літературних творів тощо. Також педагогами пропонувався повторний перегляд відеопояснень/відеоуроків з детальним поясненням матеріалу, який викликав утруднення в учнів. Окремі уроки «Я досліджую світ» проводились у формі очних та віртуальних екскурсій, що дозволяло інтегрувати матеріал різних навчальних предметів.

Результати спостережень за проведенням компенсаційних заходів свідчать, що учні із задоволенням відвідували школу очно, були раді спілкуватися та працювати «наживо». Найбільш активними були учні 2 класу (15 дітей – 54%); учні 1, 3 та 4 класів відвідували очні заняття у кількості від 6 до 10 дітей. Дистанційні заняття відвідувала невелика кількість дітей – дала взнаки втома від «дистанційки» за навчальний рік.

Протягом проведення компенсаційних консультацій вчителі вели спостереження за навчальним поступом кожної дитини, яка відвідувала

навчальні консультації. Співбесіди з педагогами, а також спостереження за навчальними заняттями показали, що позитивний вплив на удосконалення навчальних компетентностей дітей досягався, переважно, шляхом індивідуальної співпраці дитини з учителем; навчальної роботи у відповідно обладнаному освітньому середовищі; активізації навчальної діяльності в парній або груповій роботі.

Під час роботи з дітьми вчителі знайомили батьків з результатами навчання їх дітей (індивідуально), ділились спостереженнями, надавали рекомендації. Отже, авторами досвіду виявлено безпосередній вплив компенсаційних заходів з подолання освітніх втрат на підвищення якості освітнього процесу, але остаточно проаналізувати результати буде можливим лише за умови відновлення цілком безпечного очного освітнього процесу.

4. Висновки

1. Враховуючи вищенаведені аспекти організації освітнього процесу в умовах війни прогнозовано виникають освітні втрати, які показують різницю досягнень здобувачів освіти в порівнянні зі стандартами освіти та очікуваними результатами навчальних здобутків. Усі учасники освітнього процесу потребують роз'яснення самого терміну «освітні втрати», “прогалини”, тлумачення значення нових висловлювань. Аналіз загальних теоретико-методичних підходів з питань тлумачення цих термінів показав, що поняття мають однотипне роз'яснення в різних інформаційних джерелах, але слід звернути увагу на недопущення ототожнення значення згаданих дефініцій між собою.

2. Задля продовження освітнього процесу без втрат, виникла потреба впровадження компенсаційних заходів в освітніх закладах України. Наведено й досліджено особливості світового досвіду з подолання освітніх втрат, які вказали на те, що єдиного підходу до зменшення наслідків порушення освітнього процесу не сформовано. Мінімізація навчальних втрат досягається завдяки фондам швидкого реагування та застосування екстрених рішень у кожному окремому випадку.

3. Українські освітні експерти почали створювати власний кейс унікального досвіду вимірювання та пошуку шляхів подолання освітніх втрат. Говорити про реальний результат ще зарано, втрати учнівства ще тільки починають моніторити, але вже є перші ефективні методичні рекомендації у вигляді програм з надолуження освітніх втрат.

Узагальнення результатів програм з надолуження освітніх втрат, що є логічним продовженням принципів організації освітнього процесу, методичними рекомендаціями МОН, а також власними дослідженнями на базі закладу освіти, освітяни Запорізької початкової школи «Мрія» започаткували проведення діагностики успішності учнів та почали впроваджувати розроблені авторами досвіду ефективні й дієві компенсаційні механізми подолання освітніх втрат. Перші якісні зрушення педагоги узагальнюють поступово, тому в новому 2023-2024 навчальному році заклад освіти планує продовжити роботу з надолуження та попередження виникнення подальших освітніх втрат, адже місто Запоріжжя досі перебуває в зоні ведення активних бойових дій, через що відбувається постійне переривання освітнього процесу через повітряні тривоги, а здобувачі освіти продовжують мігрувати територією країни та за її межами.

4. Згідно зі Стратегією вимірювання та компенсації освітніх втрат учнів Запорізької початкової школи «Мрія» ім. О.М. Поради Запорізької міської ради, ключовим заходом надання підтримки дітям у надолуженні освітніх втрат стали додаткові компенсаційні заняття у вигляді продовження навчального року влітку та проведення консультацій для учнів з окремих предметів.

Освітяни та батьки освітнього закладу вбачають у такому рішенні ефективні наслідки та планують продовжувати роботу й надалі. Адже освітні втрати мають надолужуватися вже зараз, бо це є довготривалий процес, який вимагає додаткових ресурсів заради майбутнього покращення результативності отримання знань українськими школярами. Описаний досвід та вироблені компенсаційні механізми подолання освітніх втрат

ефективно можуть впроваджуватися адміністрацією закладів початкової освіти, вчителями початкових класів, вихователями груп продовженого дня. Тому потрібно розширювати та вдосконалювати шляхи подолання освітніх втрат, враховуючи першу динаміку після впровадження корегувальних заходів. Це і може стати предметом майбутніх наукових досліджень.

5. Список використаних джерел

1. Діагностика та механізми подолання втрат у навчанні молодших школярів. Методичні рекомендації [Електронне видання]/ кол. автор. ; за загальною редакцією О.М. Топузова ; укл. О. В. Онопрієнко — Київ : Інститут педагогіки НАПН України , 2023. 146с.
2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: <https://cutt.ly/ZkvAgn6> (дата звернення: 21.08.2023).
3. Лист МОН від 12.09.2023 № 1/13749-23 «Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році». URL : <https://is.gd/IzjWMu> (дата звернення: 12.09.2023 р.).
4. Навчальні втрати: причини, наслідки й шляхи подолання. URL: <https://osvita.ua/school/88921/> (дата звернення: 09.08.2023).
5. Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки та шлях подолання. URL: <https://cutt.ly/jwcv3UBM> (дата звернення: 11.08.2023).
6. Освітні втрати: підходи до вимірювання та компенсації. URL: <https://cutt.ly/xwcv3s1F> (дата звернення: 11.08.2023).
7. Основні орієнтири розвитку системи освіти Запорізької області в умовах очної, дистанційної та змішаної освіти у 2023/2024 навчальному році в

контексті реалізації Концепції «Нова українська школа»: метод. рекомендації: у 3-х ч. / відп. ред., О. Варецька, упор. Л. Стрілець ; ДОН ЗОДА, КЗ «ЗОППО» ЗОР. — Ч. I. Науково-методичне забезпечення діяльності закладів освіти. — Електронний аналог друкованого видання. Запоріжжя : СТАТУС, 2023. 128 с. URL: <https://cutt.ly/pwcv2ci6> (дата звернення: 01.09.2023).

8. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII : станом на 02.07.2023р. URL : <https://is.gd/4lhgEa> (дата звернення: 14.09.2023).
9. Рекомендації щодо організації програм з надолуження освітніх втрат. URL: <https://cutt.ly/Iwcv29x0> (дата звернення: 15.08.2023).

ДОДАТОК 1

СТРАТЕГІЯ

ВИМІРЮВАННЯ ТА КОМПЕНСАЦІЇ ОСВІТНІХ ВТРАТ учнів

Запорізької початкової школи «Мрія»

ім. О.М. Поради Запорізької міської ради

<https://docs.google.com/document/d/1JzQtp2k-9XfiAiCOyLk4pTxkAvSQPsD7/edit?usp=sharing&ouid=114008856063456121866&rtpof=true&sd=true>

ДОДАТОК 2

Довідка «Про підсумки навчальних досягнень здобувачів освіти 1-4 класів Запорізької початкової школи «Мрія» за 2022-2023 н.р.

<https://docs.google.com/document/d/17fCHk95W96MpowQithuukxYecKJyrQwn/edit?usp=sharing&ouid=100472972384855382821&rtpof=true&sd=true>

ДОДАТОК 3

ДОДАТОК 4

УЧНІ

Принцип 1: Програма з надолуження освітніх втрат відповідає всебічним потребам учнів.

Принцип 2: Освітнє середовище є фізично та емоційно безпечним; у ньому існують плани запобігання, готовності та реагування на надзвичайні ситуації.

Принцип 3: Навчальна програма з надолуження освітніх втрат скорочена; пріоритет надається найважливішим компетенціям, їхній інтеграції та закріпленню.

Принцип 4: Навчальний час, форма навчання та іспити можуть бути адаптовані.

Принцип 5: Програма з надолуження освітніх втрат ефективно використовує індивідуальний підхід до навчання

УЧИТЕЛІ

Принцип 6: Вчителі повертаються до освітнього процесу; їхнє благополуччя підтримується після перерви у викладанні.

Принцип 7: Учителям надаються можливості та ресурси для залучення всіх учнів та впровадження програми з надолуження освітніх втрат.

УПРАВЛІННЯ ПРОГРАМОЮ

Принцип 8: Учні, їхні сім'ї та громади отримують інформацію, залучаються до консультацій та беруть активну участь у розробленні та реалізації програми з надолуження освітніх втрат.

ВІДПОВІДНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНИМ ОСВІТНІМ СТРАТЕГІЯМ

Принцип 9: Програма з надолуження освітніх втрат визнана та узгоджена з національною системою освіти та має чіткі шляхи реалізації.

Принцип 10: Програма з надолуження освітніх втрат інтегрована в національну систему освіти та відповідну стратегію.

ДОДАТОК 5

10 вправ для учнів на дистанційному навчанні

(https://drive.google.com/drive/folders/1MnebSe-b__cIDGp0j4cNkcum7Y7aNZ30?usp=sharing)

ДОДАТОК 6

Опитування батьків здобувачів освіти Запорізької початкової школи «Мрія» імені О.М. Поради Запорізької міської ради

43 відповіді

[+ Переглянути в Таблицях](#)

 Приймати відповіді ☐

Усі відповіді

Запитання

Окремий респондент

 Де перебувала дитина протягом навчання від початку активних воєнних дій до кінця навчального року? [Копіювати](#)

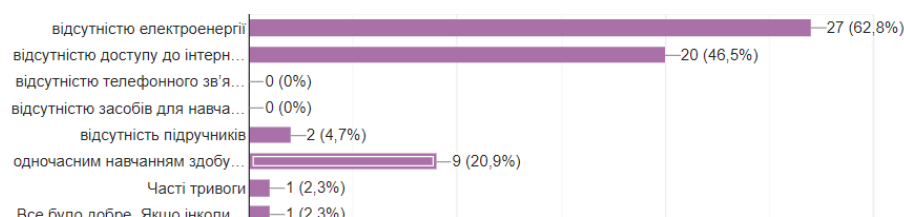
43 відповіді

 Засвоєння матеріалу якого навчального предмета викликало найбільше утруднень? [Копіювати](#)

43 відповіді

З якими проблемами зустрілися під час освітнього процесу? [Копіювати](#)

43 відповіді

Які прогалини в знаннях дитини ви спостерігаєте?

 Копіювати

43 відповіді

ДОДАТОК 7

Таблица 2

Типові навчальні прогалини у засвоєнні основних навчальних предметів
за 2022-2023 н.р.

1 клас	2 клас	3 клас	4 клас
Математика			
- задачі на різницеве порівняння; - додавання і віднімання двоцифрових чисел; - одиниці вимірювання (довжина, час, маса, місткість); - арифметичні дії з величинами; - додавання і віднімання на основі складу чисел першої сотні; - знання математичної термінології.	- складені задачі на обчислення суми, що містять відношення різницевого порівняння; - вирази з дужками; - таблиця множення чисел 2-10; - табличне ділення на 2-9; - складені задачі на кратне порівняння; - одиниці вимірювання (довжина, час, маса, місткість);	- позатабличне множення і ділення; - дії з величинами; - порядок дій у числових виразах; - нерівності зі змінною; - задачі з буквеними даними; - розв'язування складених задач; - знання математичної термінології.	- письмове обчислення виразів на додавання та віднімання з перевіркою; - вирази з іменованими числами; - Письмове множення та ділення багатоцифрових чисел на одноцифрове; - знаходження площі фігури; - розв'язування задач з використанням розрядних чисел на знаходження вартості, визначення продуктивності.

	- знання математичної термінології.		
Українська мова			
(навчання грамоти): - графічне написання літер, слів та речень з ними; - написання слів з буквосполученням дз, дж,ьо, йо; - вживання слів з апострофом; - перенесення слів; - розрізнення слів (іменників, прикметників, дієслів) за питаннями до них; - складання розповіді з поданих речень.	- власні назви іменників; - змінювання прикметників; - власні назви іменників; - змінювання прикметників; - багатозначні дієслова; - види речень; - головні слова в реченні; - складання текстів різних видів (розповідь, опис).	- написання переказу тексту за складеним планом; - побудова зв'язних текстів; - побудова діалогу, монологу; - етикетні норми культури спілкування; - вживання слів різних лексичних груп; - побудова різних видів речень	- правопис числівників, які закінчуються на-дцять, -десять, -сот; - відмінювання займенників; - визначення часу дієслів; - дієслова на –ться; - утворення прислівників; - розділові знаки при однорідних членах речення
Читання			
(навчання грамоти): - формування і розвиток навички читання; - аналіз та інтерпретація змісту прослуханого та прочитаного текстів; - робота з різними джерелами і видами інформації; - опрацювання науково-пізнавальної літератури для дітей; - використання лексичного багатства української мови у власному мовленні	- формування і розвиток навички читання; - твори усної народної творчості (колискові, заклички, народні прислів'я); - аналіз та інтерпретація змісту прослуханого та прочитаного текстів; - робота з різними джерелами і видами інформації; - опрацювання науково-пізнавальної літератури для дітей.	- робота над вдосконаленням прийомів смислової та технічної сторін навички читання; - робота з науково-художньою, довідковою, літературою з різних джерел; - робота з тлумачним словником; - відпрацювання різних видів читання (аналітичне, вибіркоче, переглядове).	- робота над удосконаленням прийомів смислової та технічної сторін навички читання; - робота над формуванням умінь висловлювати оцінювальні судження; - робота над формуванням умінь послідовно читати й розуміти цілісний зміст книжок та окремих частин твору; - робота з науково-популярною літературою.
Я досліджую світ			

- «Я відповідаю і дбаю про своє здоров'я», - «Чому я люблю відвідувати бібліотеку?»», - «Взаємозв'язки у природі»	- «Безпека там де ти живеш», - «Я дружу з природою», - «Пізнаю свій край»	- «Спостереження, вимірювання, експеримент», - «Небезпечні ситуації в школі, вдома, на вулиці під час навчання, гри, дозвілля», - «Пізнання себе, своїх можливостей, здорова і безпечна поведінка»	- «Про що розповідає карта природних зон України», - «Великі і малі планети Сонячної системи», - «Екологічні катастрофи. Вплив на майбутнє планети Земля»
Англійська мова			
- робота над розвитком діалогічного та монологічного мовлення; - «Родинне дерево» (лексико-граматичний матеріал); - літери англійської абетки, їх звукове відтворення; - цифри; рахунок; - розвиток навичок сприйняття інструкції на слух.	- робота над розвитком діалогічного та монологічного мовлення; - складання розповіді за заданою темою; - вживання займенників; - складання мовного портфоліо; - «Час. Пора доби»; - використання неозначеного артикля a/an.	- робота над формуванням та вдосконаленням навичок читання; - робота над розвитком діалогічного та монологічного мовлення; - граматики: тривалий час, минулий час; - неправильні дієслова; - вдосконалення навички письма.	- робота над розвитком діалогічного та монологічного мовлення; - прислівники; - Past Simple та Present Simple; - структури «There is...\'\'There are...\'\'How many\ How much?»», - ступені порівняння прикметників.
Інформатика			
-	- об'єкти робочого стола комп'ютера; - робота з комп'ютерними пристроями; - графічний редактор; - створення програм у середовищі Скретч.	- редагування та форматування тексту в текстовому редакторі; - складання алгоритмів для виконавців у середовищі Scratch; - форматування презентації; - доповнення презентації текстом,	- табличний процесор; - складання проєкту у середовищі Scratch; - робота у середовищі створення презентацій.

		зображенням, схемою.	

ДОДАТОК 8

Тренінг-лекторій для педагогів «Протидіяти стресу треба саме зараз»
(https://drive.google.com/drive/folders/1MnebSe-b__cIDGp0j4cNkcum7Y7aNZ30?usp=sharing)

ДОДАТОК 9

Наказ по закладу освіти від 02.06.2023 №87р «Про введення в дію рішень засідання педради від 02.06.2023 щодо компенсації навчальних прогалин за 2022-2023 н.р.».

(<https://docs.google.com/document/d/1WIHOEYkwnGHFIWB2Yhpydy8IFjGAyrsG/edit>)

ДОДАТОК 10

Наказ по закладу освіти від 31.05.2023 №82р «Про результати діагностики наявності та ступеня ускладнень для учнів Запорізької початкової школи «Мрія» ім.О.М.Поради у засвоєнні навчальних предметів за 2022-2023 н.р.».

<https://docs.google.com/document/d/1iG8Sa0OISg1uTAxCt3fV7sXp6Dh6agcd/edit>

ДОДАТОК 11

Клас та предмет: 4 клас Математика

Педагог: Половинко Вікторія

Зміст навчання		Очікувані результати
Процес розв'язування задачі.		Обирає числові дані, необхідні і достатні для відповіді на запитання задачі; планує розв'язування/розв'язання задачі; створює математичну модель задачі; перевіряє правильність розв'язку задачі; складає сюжетні задачі.
Тема	Закріплення вмінь розв'язувати задачі на рух з відставанням. Складання задач за схемами.	
Мета	навчальна: продовжувати формувати в учнів уміння проводити дослідження значення відстані між рухомими об'єктами в заданий момент часу при русі з відставанням, фіксувати результат у вигляді формули; тренувати вміння використовувати побудовану формулу для вирішення завдань на рух з відставанням; закріплювати вміння розв'язувати задачі на рух; розвивальна: розвивати увагу, мислення, пам'ять, математичне мовлення, обчислювальні навички; виховна: виховувати любов до вивчення математики.	
Інструменти надолуження	Робота в невеликих групах (до 10 осіб), індивідуальний підхід, психологічна хвилинка, практична робота	
Механізми	Щоденні 3	
Засоби моніторингу	Тестування, картка індивідуального опитування	

Вдалося надолужити	Потребує допрацювання	Резерв
Робота з числовими даними умови задачі, робота із блок-схемами, створення плану розв'язання задачі.	Перевірка розв'язання задачі алгебраїчним способом, заміна числових даних в умови задачі.	Складання сюжетних задач у життєвих ситуаціях, розв'язування задач за допомогою формул.

КОНСУЛЬТАТИВНА КАРТА З НАДОЛУЖЕННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ

Клас та предмет: 3 клас Математика

Педагог: Щербина Наталія

Зміст навчання		Очікувані результати
Величини: довжина, маса, місткість, час. Дії з величинами.		Знають одиниці вимірювання довжини; маси, місткості; часу, проміжки часу та співвідношення між ними; користуються знанням співвідношень між величинами у навчально-пізнавальних і практичних ситуаціях; вимірюють і порівнюють величини: довжину, масу, місткість, час; обирають доцільну мірку для вимірювання величини; користуються для вимірювання величин інструментами, приладами та іншими засобами; перетворюють величини, виражені в двох одиницях найменувань; виконують арифметичні дії з іменованими числами.
Тема	Арифметичні дії з іменованими числами.	
Мета	сприяти закріпленню вмінь виконувати арифметичні дії з іменованими числами різними способами; розвивати логічне мислення, пам'ять, обчислювальні навички; плекати працьовитість, інтерес до вивчення математики.	
Інструменти надолуження	Робота в невеликих групах (до 10 осіб), індивідуальний підхід, психологічна хвилинка, робота з картками, застосування карток самооцінювання.	
Механізми	Візуалізація, ІКТ-технології.	
Засоби моніторингу	Бліц-турнір, картка індивідуального опитування.	

Вдалося надолужити	Потребує допрацювання	Резерв
Перетворювати величини в двох одиницях найменувань, розрізняти складені та прості іменовані числа.	Підбір ефективного способу виконання арифметичних дій з іменованими числами у конкретному випадку.	Застосування знань у практичних ситуаціях із життєвого досвіду учнів.

КОНСУЛЬТАТИВНА КАРТА З НАДОЛУЖЕННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ

Клас та предмет: 3 клас Літературне читання
Педагог: Щербина Наталія

Зміст навчання		Очікувані результати
Навчання складати короткий відгук на прочитану книжку за алгоритмом.		Складають короткий відгук на прочитану книжку (усно, з допомогою вчителя).
Тема	Читацький репортаж за прочитаною книгою.	
Мета	Продовжувати розширювати читацькі інтереси школярів, ознайомлюючи їх з творами про дітей їхнього віку, узагальнювати матеріал після роботи над книгою А. Лілітграфа, розуміти зміст читацького репортажу.	

КОНСУЛЬТАТИВНА КАРТА З НАДОЛУЖЕННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ

Клас та предмет: 3 клас Українська мова
Педагог: Нестеренко Олена

Зміст навчання		Очікувані результати
Вживання іменників у власних висловленнях.		Визначають рід іменників; змінюють іменники за числами; доречно вживають іменники у власному мовленні.
Тема	Дослідження активного словникового запасу учнів зі спостереженням за номінативною функцією іменників у мовленні.	
Мета	продовжувати формувати вміння розпізнавати іменник та спостерігати за номінативною функцією іменників у мовленні; сприяти розвитку пізнавальної активності учнів, вміння будувати повні відповіді на запитання, наводити власні приклади іменників із активного словникового запасу; вдосконалювати навички грамотного письма; плекати бажання правильно спілкуватися українською мовою.	
Інструменти надолуження	Робота в невеликих групах (до 10 осіб), психологічна хвилинка, практична робота на картках у вигляді будиночку іменників.	
Механізми	Щоденні 5	
Засоби моніторингу	Тестування, картка індивідуальної роботи з перевірки активного словникового запасу дитини.	
Вдалося надолужити	Потребує допрацювання	Резерв
Визначення ролі іменників у власному мовленні. Побудова словосполучень, речень, шляхом введення у контекст заданого слова.	Введення в активну лексику дитини абстрактних понять, застосування опрацьованих слів під час створення власних письмових висловлювань.	Дослідження будови тексту власного висловлювання для конкурсних робіт. Введення нової лексики на побутовому рівні сім'ї.

КОНСУЛЬТАТИВНА КАРТА З НАДОЛУЖЕННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ

Клас та предмет: 4 клас Я досліджую світ
Педагог: Нестеренко Олена

Зміст навчання	Очікувані результати
Уявлення про Всесвіт, Сонячну систему. Небесні тіла: зорі, планети. Сонце – джерело світла і тепла на Землі. Земля – планета.	Мають уявлення про Всесвіт і Сонячну систему; наводять приклади небесних тіл, водійм своєї місцевості та їхні назви.

ДОДАТОК 12

